

HNUTÍ DUHA

Hnutí DUHA zahájí v září 2004 šestnáctý rok své práce. Formálně je registrováno jako občanské sdružení. Národní kancelář sídlí v Brně, její menší pobočka potom v Praze - dohromady tu působí kolem 30 zaměstnanců a řada dobrovolných spolupracovníků. Vedle toho má organizace bezmála 20 místních skupin, jež se věnují lokálním problémům v různých městech.

Hnutí DUHA je českým členem největší mezinárodní ekologické federace Friends of the Earth (Přátelé Země), která sdružuje 69 organizací v 68 zemích. Využívá hlavně služeb její kanceláře v Bruselu, která se zabývá evropskými záležitostmi.

Česká republika čelí značným ekologickým problémům. Patříme sice mezi několik málo států, kde se stav životního prostředí v poslední dekádě zlepšoval, stále však třetina našich řek patří do kategorie "silně znečištěné" a horších. V nové výsadbě lesů nadále převažují umělé smrkové monokultury, náchylné na škůdce i výkyvy počasí. Posledních několik let začala opět stoupat spotřeba pesticidů. Recyklujeme jen kolem 7 % odpadů, ačkoli v Německu, Rakousku i dalších zemích tato hodnota už překročila 40 procent. A ekologická legislativa, čisté technologie i standardy zeleného chování průmyslových firem stále pokulhávají za evropskými sousedy.

Hnutí DUHA pracuje na místní, celostátní i mezinárodní úrovni. Prosazuje ekologické hledisko do zákonů i preferencí spotřebitelů, státního rozpočtu i konkrétních rozhodnutí úřadů, daňové soustavy i územních plánů obcí, praxe mezinárodních finančních institucí i verdiktu občanů nad volebními urnami. Spektrum metod je široké. Patří sem jednání s úřady i politiky, příprava a prosazování legislativních návrhů, připomínkování návrhů vládních, působení na spotřebitele a průmysl, výzkum, právní kroky a spolupráce s obcemi.

Velkou pozornost věnuje Hnutí DUHA odbornému zázemí své práce. Spolupracuje s řadou vědců i dalších expertů, s médii, vydává široké spektrum publikací a podporuje zasvěcenou veřejnou diskusi o efektivních způsobech řešení.

Čím se zabývá?

Hnutí DUHA se v několika programech dlouhodobě věnuje vybraným klíčovým ekologickým oblastem: energetice, lesům, těžbě nerostných surovin, zemědělství či odpadům.

Program se vždy uceleně zabývá příslušným sektorem se zvláštním důrazem na hlavní témata, jež jej po ekologické stránce ovlivňují – třeba v případě energetiky jsou to zákony i státní programy podporující čistou energii, výstavba Temelína a liberalizace trhu s elektřinou.

Navrhuje a prosazuje především systémová opatření, jako je reforma poplatků z těžby nerostů, obalový zákon, nová legislativa ovlivňující výsadbu lesů či narovnání cen v energetice. Zabýváme se také některými kontroverzními projekty, například zvažovanou těžbou zlata na Šumavě či kácením stromů v přírodních rezervacích Jeseníků. Věnuje se rovněž obecným tématům zelené politiky, jako je ekologická daňová reforma či instituce odpovědné za ochranu životního prostředí. Má na kontě řadu hmatatelných úspěchů:

- příprava a prosazení zákona o ochraně ozónové vrstvy

- přesvědčení úřadů, aby nepovolily kácení v unikátním pralese na Pradědu
- pomoc prosadit zamítnutí návrhů na odstřel rysů, kriticky ohrožených šelem
- návrh změn zákona, který by podporoval šetrné vratné lahve
- odvrácení návrhu na zmenšení Národního parku na Šumavě

Energetika

Samotná energetika je zastaralá: opírá se o uhelné a jaderné elektrárny. V Německu a dalších zemích zažívají boom čisté obnovitelné zdroje energie. Moderní trendy v energetice se opírají o efektivnost průmyslu i čistou energii. Rychle roste význam malých místních zdrojů namísto gigantických centralizovaných elektráren. Samozřejmě se stává liberalizovaný trh, kde si každý zákazník může vybrat svého dodavatele.

Mezi příčiny neutěšeného stavu patří energetická politika české vlády. Přednost dává uhelným a uranovým dinosaurům a počítá s jejich dalším rozvojem. Upevňuje také pozice ČEZ a jeho zastaralého přístupu.

Hnutí DUHA usiluje o modernizaci české energetiky. Prosazuje především ekologickou daňovou reformu, zákony otevírající cestu čisté energii, aby rozvodné závody umožňovaly svým zákazníkům vybrat si takzvané zelené tarify: tedy nakupovat elektřinu z čistých zdrojů, odstavení zbytečné exportní jaderné elektrárny Temelín, odpovědné nakládání s radioaktivními odpady, zanesení oficiálních limitů těžby (které např. v severních Čechách chrání vesnice před zbouráním kvůli uhelným dolům) do zákona.

Nerostné suroviny

Těžba je mnohdy zbytečná. Milióny tun stavebního odpadu, popílku i dalších materiálů, které by často mohly kvalitně nahradit suroviny těžené ve velkolomech, končí na skládkách. Způsobují to hlavně mimořádně nízké poplatky z těžby, které zvýhodňují využití přírodních nerostů namísto recyklace. Zastaralá je rovněž legislativa, především horní zákon. Brání tomu, aby úřady při povolování nových těžebních projektů musely více brát v úvahu ekologické důsledky.

Hnutí DUHA usiluje o efektivní využití surovin, především větší recyklaci, které omezí těžbu. Požaduje především rozsáhlou změnu právních norem, v první řadě horního zákona.

Odpady

Představa odpadů je tradičně spojena se skládkami, které zavalují naši krajinu. Nedostatečnou recyklací dochází k plýtvání cenných přírodních surovin, okolí kontaminují toxické látky a unikající plyny významně přispívají ke změnám světového podnebí.

Hnutí DUHA prosazuje zajištění kvalitních recyklačních služeb pro každý byt, dům či kancelář během příštích deseti let, poplatky za popelnice podle množství odpadů, které vyhadzujeme, povinnost výrobců postarat se o odpadní plastové lahve, zákaz skládkování stavebního a demoličního odpadu.

Lesy

Naše lesy jsou však v neúnosném stavu, v některých místech stromy stále odumírají.

Hlavní problém ale představuje nevhodná skladba stromů. Namísto listnatých a smíšených lesů byly po celém území vysázeny umělé smrkové a borové monokultury. Ohroženy jsou rovněž zbytky českých pralesů. Například v Národním parku Šumava se - v rozporu s radami odborníků i běžnou evropskou praxí - kácí kůrovcem napadené stromy nejen v monokulturách, ale také v horských smrkových pralesích.

Hnutí DUHA prosazuje především: aby vláda připravila konkrétní program, který umožní zvýšit podíl stromů původních druhů v našich lesích, snížení stavů zvěře tak, aby

nezpůsobovala nadměrné škody, změnu myslivecké legislativy, změnu přístupu ke kůrovcové kalamitě, dodržování základních principů ochrany přírody v Národním parku Šumava a dalších přírodních rezervacích, snížení spotřební daně na výrobky ze dřeva z 22 na 5% - takové opatření podpoří pěstování lesů.

Zemědělství

Zemědělství během posledních několika desítek let úplně změnilo tvář české krajiny. Pestrou přírodu hubí také agrochemikálie. Změna statků a polí v továrny způsobuje také velké utrpení zvířat, která často žijí umělých podmínkách, namačkané jedno na druhém na malé ploše a stresované. Vinou intenzifikace ubývá rovněž pracovních míst na venkově, který se vylidňuje. Hnutí DUHA usiluje o to, aby české zemědělství následovalo příklad dalších evropských zemí a začalo postupně přecházet na ekologické postupy. Rovněž se snaží, aby se s potravinami více obchodovalo na místních a regionálních trzích, což podpoří rozvoj venkova i malých měst, zavedení daně z pesticidů a daně z umělých hnojiv, které budou stimulovat menší spotřebu agrochemikálií.